

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

IV. De Temperantia, & annexis Virtutibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

perniciosa animæ, passim reprehendit Scriptura Sacra, & vel maximè Christus Dominus *Matth. 6.* dicens: *Ne solliciti sitis anima vestra, quid manducetis, neque corpori vestro, quid induamini, & alibi.*

Non prohibetur moderata sollicitudo temporalium.

19. Cæterùm prædictis verbis prohibetur solum inordinata temporalium sollicitudo; id est, ea, quæ est conjuncta cum nimio affectu temporalium, nimiâque mentis occupatione, & anxietate in ijs corradendis, & conservandis. Siquidem moderata sollicitudo & provisio temporalium, quæ fit absque nimio ad eadem affectu, cordisque anxietate, non solum non est prohibita, sed etiam commendatur, *Proverb. 6.* ibi: *Vade ad formicam, ô piger.* Et *Proverb. 10.* *Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem aestate fertit, filius confusionis.* Huc facit illa generalis maledictio, toti humano generi data *Gen. 3.* *In sudore vultus tui vesceris pane tuo,*

Sollicitudo futurorum, quæ?

20. Tandem *Sollicitudo futurorum* est species quædam sollicitudinis temporalium; & consistit in nimia animi occupatione circa futura, maximè ut vitæ necessaria habeantur, quæ est conjuncta cum cordis anxietate, & parvâ fiduciâ Divinæ Providentiæ: ut cum quis plus justo sollicitus est de victu, vestitu, aliisque rebus necessarijs in futurum annum, mensem, vel diem.

QUÆSTIO III.

De Justitia, & varijs ipsam concernentibus.

De his re-
missivè.

21. **M**ateria præsentis Quæstionis commodiùs examinabitur inferiùs. *Distinctione sequenti, Quæst. I. & II.*

QUÆSTIO IV.

De Temperantia, & annexis Virtutibus.

Temperantia, quid?

22. **C**ONCL. I. *Temperantia* est virtus refrænans inordinatos appetitus & concupiscentias corporis, præsertim circa gustum & tactum. Ita communis. Dicitur notanter, *præsertim circa gustum & tactum*: quia *Temperantia* propriè dicta proximè versatur in moderandis voluptatibus gustûs & tactûs, quæ solent oriri ex esculentis, poculentis, & venereis. Unde nemo propriè judicatur intemperans, qui immodicè delectatur in contemplatione rerum naturalium, in honoribus, in picturis

ris, aut cantibus cæteroquin honestis, vel in odoriferis, & hujusmodi; sed talis proprie dicitur curiosus, ambitiosus, vel alio eiusmodi nomine notatur. Verum hoc intelligendum de Temperantia proprie dicta: nam si ea sumatur generaliter & largè, sic Temperantia est virtus, quæ refrænât affectum hominis ab ijs, quæ ipsum quomodocunque contra præscriptum rationis alligant.

Sumitur etiam largè.

23. CONCL. II. Temperantiæ proprie acceptæ tres potissimum sunt partes subjectivæ, seu species, videlicet Abstinencia, Sobrietas, & Castitas; quamvis nonnulli addant Pudicitiam. Abstinencia est virtus, quæ secundum rectam rationem moderatur appetitum, usumque ciborum oblectantium. Huic peculiariter adversatur Gula, quæ est inordinatus appetitus, vel usus ciborum, voluptatis causâ: sed de hac jam alibi. (b) Sobrietas est virtus, quæ secundum rectam rationem moderatur inordinatum appetitum, usumque potionis, vim inebriandi habentis. Huic adversatur Ebrietas, quæ est excessus in potu inebriante voluptatis causâ factus, donec usus rationis sopiatur: de qua pariter jam dictum. (c)

Ejus partes subjectivæ sunt tres.

Abstinencia.

(b) Tract. 3. Dist. 3. quaest. 6.

Sobrietas, &

(c) Cit.

quaest. 6. n.

45. & seq.

Castitas.

24. Castitas tandem est virtus, quæ moderatur inordinatum appetitum, usumque venerorum: & hæc triplex est, nempe Virginalis, Vidualis, & Conjugalis; de qua, sicut & de oppositis vitijs, ex professo alibi. (d) Pudicitia est moderantia circa oscula illicita, tactusque impudicos, & similes lascivias, aspectusque venereos: & dicitur Pudicitia, quatenus pudori, qui in usu illorum intervenire solet, conformis existit. Quia tamen censetur una eademque virtus circa prævia, & circa principale; hinc Pudicitia commodè reducitur ad Castitatem. Idem dicendum de Continentia, quæ est virtus refrænans motus concupiscentiæ carnalis contra rectam rationem insurgentes: quinimò hæc in re est ipsa Castitas.

(d) Tract.

9. Dist. 4.

quaest. 1.

& seqq.

Pudicitia, &

Continentia

reducuntur

ad Castita-

tem.

25. CONCL. III. Ad Temperantiam plures aliæ reducuntur virtutes, quæ & partes potentiales ipsius appellantur ratione magnæ suæ affinitatis, quam cum Temperantia habent; videlicet Mansuetudo, Clementia, Studiositas, Humilitas, Modestia, Eutrapelia.

Partes po-

tentiales

Temperan-

tia, quæ?

26. Mansuetudo est virtus temperans irrationabiles passiones iræ, juxta mensuram rectæ rationis. Et dicitur, juxta mensuram rectæ rationis: nam contra eam potest peccari tum secundum modum per peccatum iracundiæ; tum secundum defectum per

Mansuetu-

do.

per iræ vacuitatem, scilicet non increpando, castigando & vindicando malum, ubi & sicut oportet.

Clementia, 27. *Clementia* magnam cum Mansuetudine gerit affinitatem; nec aliud est, quàm lenitas superioris adversùs inferiorem in constituendis pœnis. Huic per excessum adversatur *Crudelitas*: per defectum verò *nimia*, seu indiscreta *lenitas*.

Studiositas, 28. *Studiositas* est virtus, inordinatam sciendi cupiditatem temperans: nam omnis homo naturaliter scire desiderat. Eidem secundum excessum opponitur *Curiositas*, quæ est superflua cognoscendi, aut discendi cura; quàmque prohibitam legimus Ecclesiastici cap. 3. *Altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris; & in pluribus operibus ejus (Dei) ne fueris curiosus.* Secundum defectum adversatur eidem *Negligentia*; quæ est voluntaria ommissio eorum addiscendorum, quorum cognitio ad cuiusque statum vel officium spectat.

Humilitas, 29. *Humilitas* est virtus temperans inordinatum appetitum & tendendi ad excelsa. Sive, ut eam S. Bernardus Tract. De 12. gradibus (e) Tract. humilitatis definit: *Humilitas est virtus, qua homo verissimâ sui agnitio-*

3. Dist. 3. *ne sibi ipsi vilescit.* Huic secundum excessum contrariatur *Superbia*, de qua jam alibi: (e) & secundum defectum *nimia Abjectio sui*.

Modestia, 30. *Modestia* est virtus moderans exteriores corporis actiones juxta præscriptum rectæ rationis: estque alia *Modestia*, quæ servatur in verbis; alia, quæ in factis; & alia, quæ in exteriori cultu, sive in decenti apparatu vestium, conviviorum, atque suppellectilis, juxta proprii cuiusque itatûs mensuram observatur. *Modestix* secundum excessum opponitur *Petulantia*, & insolentia: secundum defectum verò *morum Ruditas*.

Eutrapelia, 31. Tandem *Eutrapelia* est virtus, in recreationibus honestis, atque ad animi & corporis refocillationem susceptis, rectum rationis moderamen servans: nam excessus in eisdem, sicut & nimius defectus, in vitio sunt.

Temperantix partes integrantes sunt Verecundia, & Honestas. 32. CONCL. IV. Partes integrantes Temperantix sunt *Verecundia*, & *Honestas*. *Verecundia* quandoque accipitur pro passione, sicque importat dolorem, vel timorem, consurgentem ex consideratione alicujus facti inferentis dedecus: sed accepta pro habitu vel actu virtuoso. *Verecundia* est virtus, à turpibus & inhonestis cupiditatibus retrahens. *Honestas* vicissim est virtus, inclinans ad decorem in abstinencia inhonestarum voluptatum resplendentem.

QUÆ.